

SVĚTOVÁ
PRÓZA

Jesmyn
Wardová

DVOJNÁSOBNÁ DRŽITELKA
NÁRODNÍ KNIŽNÍ CENY

Píseň
zbloudilých
duší

VYŠEHRAĐ

Píseň zbloudilých duší

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Jesmyn Wardová
Píseň zbloudilých duší – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Píseň
zbloudilých
duší

Jesmyn
Wardová

Píseň zbloudilých duší

Jesmyn
Wardová

VYŠEHRAĐ

*Věnováno mé matce, Norine Elizabeth Dedeauxové, která
mě milovala, ještě než jsem poprvé vtáhla dech do plic.
A každou vteřinu mého života mi to dávala najevo.*

Kohopak hledáme, kohopak hledáme?

To Equiana tu všichni hledáme.

Zaběhl se k řece? Ať přijde zpátky.

Zaběhl se na statek? Ať se vrátí.

To Equiana tu všichni hledáme.

– kwajský popěvek o zmizení
afrického chlapce Equiana

Uháním polem a slyším jen smích,

neb žádný z okovů minulosti nerdousí již

srdce mého lidu. Šlapu na chřtán svého tyрана,

co krok, to provaz. Z celého stromu tenkrát visely.

Kdyby mohly větve mluvit, brečely by celé dny.

– Big K.R.I.T., „Bůh žehnej Americe“
z pera Dizzyho Wrighta

Paměť je živoucím tělesem – i ona neustále plyne.

Stačí však zpozornět a všechny její střípky rázem

ožívají – staré i nové, minulé i přítomné, živé i mrtvé.

– Eudora Weltyová,
Začátky jedné spisovatelky

Záliv září, matně jako olovo. Pobřeží Texasu

leskne se jako kovová obruba. Nenaleznu domov,

dokud léto, zurčící jako bublinky opojení,

nevyvře v den, kdy se ve jménu Pána Boha

posypou žhnoucí uhlíky na hlavy těch,

jež po věky věků hlásají

oheň a bič, smrt bez ortelu.

– Derek Walcott, „Záliv“

Kapitola
první

Jojo

Myslím, že vím, co je smrt. Myslím, že kdyby se měl lámat chleba, dokázal bych ji tváří v tvář ustát. A tak když taťka nadhodí, že by se mu šikla pomocná ruka, a já zahlédnu, jak si za řemen od kalhot zasouvá svoji věrnou černou kudlu, vyrazím za ním z baráku a dávám si pozor, abych se nehrbil a ramena měl jako podle pravítka – takhle chodí taťka. Dělá, že mám všechno na háku, aby měl za to, že jsem si těch třináct let patřičně zasloužil, aby věděl, že jsem připravený vytahovat, co se vytahovat má, oddělovat vnitřnosti od svalů a soukat orgány ven z útrob. Chci, aby věděl, že nemám nahnáno z krve. Dneska mám narozeniny.

Ztlumím dveře, aby nenadělaly kravál, a lehce je zatlačím do rámu. Nechci totiž, aby se mamka s Kaylou probudily a zjistily, že nikdo není doma. Jen ať si pospí. Hlavně Kayla, moje sestřička, která se pokaždé, když je Leonie v práci, hodinu co hodinu probouzí, sedá si na postel a spouští křik na celé kolo. A mamce to taky bodne, protože je od chema vysušená a vykotlaná jako dub, do kterého se opírá slunce a vítr. Taťka se proplétá labyrintem stromů a s hnědou kůží a útlým, vyrýsovaným tělem vypadá jako kmínek mladé borovice. Co chvíli plive na rudou, vyprahlou zem, zatímco koruny stromů čechrá fujavice. Je chladno. Letošní jaro si holt postavilo hlavu, většinu dní byste tak na teplo čekali marně. Zima se tu drží jako loužičky na dně vany, ze které špatně odtéká voda.

Mikina s kapucí mi jako na potvoru leží na podlaze Leo-
niina pokoje, kde sám spávám, ale i když mi tričko lehce
profoukne, netřu si ruce. Kdyby mě měl rozhodit obyčejný
chlad, vím, že bych při pohledu na to, jak taťka podřezává
zvířeti hrdlo, ucukl a ušklíbl se. A to by mu, jak ho znám,
neuniklo ani omylem.

„Jen ať malá hezky chrupká,“ prohlásí.

Náš dům, zepředu úzký a protáhlý, postavil taťka vlast-
níma rukama jenom kousek od cesty, aby tak zbylou porci
pozemku mohl nechat zalesněnou. Na malých mýtinách
mezi stromy pak vybudoval ohradu pro prasata, kozí vý-
běh a taky kurník. Abyste se dostali až ke kozám, mu-
síte projít kolem prasečí ohrady. Hlína je tu černá a roz-
bahněná výkaly a od doby, kdy mi bylo šest a taťka mi
jednoho dne napráskal za to, že kolem dokola pobíhám
naboso, jsem do těchhle míst už s holýma nohama víc-
krát nev kročil. „Koleduješ si o červy,“ vyplísnil mě tehdy.
Toho dne mi pak před spaním vyprávěl historky o tom,
jak si s bráškama a sestřičkama jako malí hrávali bosí,
protože měli jenom boty do kostela. Všichni do jednoho
tehdy chytili červy, které si pak na dvorku v kadibudce
lovili ze zadků. Taťkovi to sice neříkám, ale myslím si, že
z takové eskapády si člověk vezme daleko větší ponaučení
než z jakéhokoli výprasku.

Černý Petr padne na nebohou kozu, které taťka pro-
vleče krk oprátkou, než ji vyvede z chlívků. Ostatní kozy
se rozmečí a začnou ho nahánět, otrkávat mu nohy a pře-
žvykovat nohavice.

„Jedeš! Jedeš!“ vrčí na ně a kopanci je od sebe odhání.
Vypadá to, jako by si mezi sebou rozuměly. Poznám to
z toho, jak ostře taťku otrkávají, jak se mu zahryzávají
do kalhot a nepřestávají ho za ně tahat. Myslím, že chá-
pou až moc dobře, o čem smyčka kolem krku jejich družky
vypovídá. Koza s bílým kožichem posetým černými fleky
vrávorá ze strany na stranu a vzpírá se, jako by cítila,

k čemu se schyluje. Taťka ji vleče kolem prasat, která se shlukují u plotu, chrochtají o sto šest a dožadují se jídla, a pak dál po cestě směrem ke kůlně stojící poblíž domu. Listy stromů mě plácají po pažích a drhnou mi kůži do sucha, takže mám ruce plné tenkých bílých škrábanečků.

„Proč to tu víc neprosvětlíš, taťko?“

„Těžko se tu manévruje,“ odpoví. „Navíc nestojím o čumily.“

„Zvířata je přece slyšet z dálky. Už od cesty.“

„Kdyby jim teď chtěl někdo něco provést, prozradí ho každíčký šustnutí.“

„Ty myslíš, taťko, že by se nechala sebrat?“

„Ani nápad. To bys koukal, jak se taková koza dovede nakrknout, a prasata taky jen tak někdo neoblafne. Jakmile spatří kohokoli jinýho než svýho chleboďárce, zakousnou se do něj.“

Vejdeme do kůlny. Taťka uváže kozu ke kůlu v podlaze a zvíře na něj zaprská.

„Znáš ještě někoho, kdo hospodaří takhle pod širým nebem?“ zeptá se taťka. A má pravdu. Nikdo v Bois zvířata nechová. Ani na otevřeném prostranství, ani přímo u baráku.

Koza třese hlavou ze strany na stranu a přitom couvá. Snaží se vysmeknout z oprátky. Taťka ji obkročí a uchopí do kravaty.

„Velkýho Josepha,“ ujede mi. Už když to jméno vyslovím, bych nejradši odvrátil zrak, zabloudil pohledem ven z kůlny do jasně zeleného dne, ale přinutím se zírat na taťku a na to, jak zvířeti zvedá krk a připravuje ho na smrt. Taťka si odfrkne. Nechtěl jsem, aby mi to takhle ulítlo. Velký Joseph je můj bílý děda a taťka zase ten černý. S taťkou žiju od narození, zato svého bílého dědu jsem viděl všehovšudy dvakrát. Velký Joseph je kulatý a vysoký, vůbec se taťkovi nepodobá. Vlastně nevypadá ani trochu jako Michael, můj otec. Ten je hubený

a potetovaný od hlavy až k patě. Kérky sbíral jako suvenýry od všemožných rádoby umělců, co jich v Bois je, a pak taky na moři a v lochu.

„Tak to vidíš,“ ucedí taťka.

Taťka s kozou zápolí jako s nějakým chlapem a zvířeti se ve chvíli podlamujou kolena. Svalí se čumákem do hlíny a přitom natočí hlavu tak, že zatímco se lící otírá o prašnou a zakrvavenou podlahu kůlny, hledí mi rovnou do očí. Upírá na mě prosebný pohled, před kterým já ale neuhýbám ani nemrkám. Taťka řízne. Koza vydá zvuk prosycený zděšením, něco mezi mekotem a dávením, a najednou je všude kolem plno slizu a krve. Nohy zvířete jsou vmžiku jako z gumy, taťka už s ní nebojuje. Jakoby nic vstane, ováže kozu kolem kotníků a zavěsí její vláčné tělo do háku upevněného k podkrovnímu trámu. Pořád mám před sebou to oko: vlhké a lesklé. Pozoruje mě, jako bych to byl já, kdo jeho majitelce podříznul hrdlo. Jako bych to byl já, kdo ji nechal vykrvácet a dopustil, aby se jí hlava zbrotila krví.

„Dáme se do toho?“ zeptá se taťka a letmo na mě koukne. Přikývnu. Obličej mám celý v křeči z toho šklebu, a zatímco on rozřezává kozu, jako když si krejčí rozměřuje látku na nohavice, rukávy a další věci okolo, já se snažím uvolnit.

„Tady to chňapni,“ přikáže mi taťka a ukáže na břicho, a tak pod naříznutou kůži zabořím prsty a stisknu. Zespodu je pořád teplá a vlhká. *Ať ti to nevyklouzne*, modlím se v duchu. *Jen ať ti to nevyklouzne*.

„Tahej,“ houkne taťka.

Zatáhnu a koza se přetočí naruby. Rázem nás zaplavuje sliz a puch, zatuchlina, co má grády jako chlap, co se několik dní nemyl. Kůže se svléká jako slupka od banánu. Pokaždé jsem z toho paf. Stačí trhnout a jde to jako po másle. Taťka škube na protější straně a za chvíli už odřezává kůži u kopyt. Stáhnu zvířeti odchlíplou kůži

po celé délce nohy, ale odtrhnout ji nezvládnou, takže mi musí pomoci taťka.

„A teď z druhé strany,“ zavelí. Uchopím šev poblíž srdce. Tady je koza ještě teplejší než kdekoli jinde a mě napadá, že ji takhle musel rozpálit zběsilý tlukot vyděšeného srdce. Pak se ale podívám na taťku, který už strhává kůži u kopyta další nohy, a hned vím, že jsem se tímhle fantazírováním dostal do skluzu. Nechci, aby si moji přibrzděnost vykládal jako strach, jako zbabělost, jako to, že nejsem dost dospělej na to, abych se se smrtí popasoval jako chlap, a tak sevřu prsty a škubnu. Taťka odtrhne kůži u kotníku a zvíře se rázem houpe ze stropu celé růžové a samý sval, odráží od sebe tlumené světlo a v okolním šeru se slabě leskne. Jediné, co z původní kozy zbývá, je její osrstěná tvář, a mně připadá, že tahle podívaná je ještě mnohem horší než ve chvíli, kdy kozím hrdlem projížděl nůž.

„Přines mi kýbl,“ poručí taťka, a tak z regálu vzadu v kůlně vydoluju malé železné necky a přitáhnu je pod zvíře. Seberu kůži, která už začíná tuhnout, a hodím ji tam. Všechny čtyři pláty.

Taťka rozřízne břicho odshora dolů a vnitřnosti vyhřeznou do necek. Řeže dál a dál a puch vycházející z útrob mě ochromí stejně, jako kdyby mi ve tváři přistálo prasečí lejno. Je to smrad mršiny uprostřed lesa, nad kterou krouží kánata. Co se valí ven, páchne jako rozježděné vačice a pásovcí uhnívající v roztaveném asfaltu. Vlastně je to ještě mnohem horší. Takový puch snad nemá obdoby. Je to pach smrti, hniloba vystupující ze sotva vydechnuvšího stvoření, z něčeho horkého, v čem ještě před chvílí proudila krev a tepal život. Zatvářím se, jako když Kayla nahodí svůj zasmrádlý kukuč – škleb, kterým dává najevo vztek nebo netrpělivost. Kdo ji nezná, mohl by si myslet, že ucítila něco, co jí nejde zrovna dvakrát pod nos: začne mhouřit oči, nos se jí zkrabatí

jako lesní houba a zpoza rozevřených rtů vycení všech svých dvanáct batolecích zoubků. Potřebuju se takhle zatvářit, protože doufám, že když svaštím nos, dokážu všechn ten puch odehnat a zředit, že tenhle mrtvolný zápach zvládnou utnout v samém zárodku. Víím, že to cítím střeva a žaludek, ale i tak před sebou nevidím nic než Kaylin zasmrdlý kukuč a prosebný pohled umírající kozy a najednou už v sobě nedovedu nic z toho udržet, nesnesu tu podívanou ani o minutu déle, a tak rozrážím dveře a na trávě před kůlnou házím šavli. Tvář mám jako v ohni, ale ruce mi mrznou.

Taťka vyjde z kůlny a v ruce svírá kus žeber. Utřu si pusu a pozvednu k němu oči, ale on se na mě nedívá, hledí na dům a pokyvuje k němu hlavou.

„Jako bych slyšel malou plakat. Skoč to tam omrknout.“

Zastrčím ruce do kapes.

„Ty už mě tu nepotřebuješ?“

Taťka zavrtí hlavou.

„Nějak už si poradím,“ odpoví a vůbec poprvé mi pohlídně přímo do očí. Už se na mě nedívá ani trochu přísně. „Honem, utíkej.“ Nato se otočí a zapluje zpátky do kůlny.

Taťka se musel splést, protože Kayla pořád spinká. Leží na zemi v bombardáccích a žlutém tričku, hlavičku má na stranu a nožky a ručky rozevláté, jako kdyby se tulila ke vzduchu. Na kolínku jí sedí moucha, a tak se po ní oženu a doufám, že se mi po sestřičce nepromenádovala celou tu dobu, co jsem byl s taťkou v kůlně. Živí se prý shnilotinou. Když jsem byl menší, v době, kdy jsem Leonie pořád oslovoval „mami“, to byla právě ona, kdo mi řekl, že masařky žerou bobky. Tehdy u nás nad tím špatným pořád ještě převažovalo to hezký. Leonie mě houpávala na houpačce, kterou pro mě taťka pověsil na velký ořešák

uprostřed dvorku, dívali jsme se spolu na televizi a ona mě přitom hladila po vlasech. To bylo předtím, než začala být víc pryč než doma. Než začala šňupat rozdrcené pilule. Než se nakupila všechna ta rádobý nepatrná zlá slovíčka, kterými mě začala srážet a která se ve mně usadila jako kousíčky škváry v odřeném koleni. Tehdy jsem ještě Michaelovi říkal „tati“ a on s námi bydlel. Bylo to předtím, než si sebral svých pět švestek a nastěhoval se zpátky k Velkému Josephovi, předtím, než si ho odvedli policajti před třemi lety, jenom chvilku předtím, než přišla na svět Kayla.

Pokaždé, když mi Leonie vmetla do tváře něco hnusného, tu byla mamka, která ji napomenula, ať mi dá pokoj. „Vždyť ho jenom škádlím,“ odsekla vždycky Leonie, zazubila se od ucha k uchu a shrnula si z čela ofinu žíhaných vlasů. „Zvýrazňují mi pleť,“ říkala mamce. „Tmavou to úplně rozžáří,“ dodávala. A nato: „Michael to prostě žere.“

Přetáhnu Kayle přes břicho deku a položím se vedle ní na zem. Její nožička mě hřeje v dlani. V jedné chvíli se Kayla odkope a ze spánku mě chytí za ruku, kterou si přitáhne k tělíčku, a já ji nepouštím, dokud zase nezabere. Pak otevře pusinku, a zatímco já dál odháním mouchu, která neúnavně krouží kolem, ozve se tichounké zachrápání.

Když se vrátím do kůlny, vidím, že taťka už všechen binec odklidil. Hromadu smradlavých střev zakopal uprostřed lesa a maso, které se nám na talíř dostane až za několik dalších měsíců, zabalil do fólie a uložil do maličkého mrazáku zaklíněného v rohu místnosti. Taťka zabouchne dveře od kůlny, a když procházíme kolem ohrad, nemůžu spustit oči ze stáda koz, které se tlačí k dřevěnému plůtku a mekotají na celé kolo. Víím, že se vyptávají, kam se poděla jejich kamarádka, ta, kterou jsem pomáhal popravít

a ze které teď taťka odnáší domů hrsti libových kousků: jatýrka pro mamku, která lehce osmahne, aby z nich neukapávala krev, až jí je budu po lžičkách podávat, a pro mě kýty, které nechá hodiny a hodiny vařit v hrnci a pak je na oslavu mých narozenin vyudí a urožní. Pár koz se odebere stranou a začne olizovat trávu. Koušek opodál se hašteří dva samci, když vtom první z nich nabere svého soka na rohy a rázem si jdou oba po krku. Jakmile pak jeden z nich poraženecky odkulhá a vítězný strakáč si začne troufat na drobnou šedou samičku v náruživé snaze ji obskočit, zatáhnu ruce do rukávů. Samička kozla nakopne a zamečí. Taťka se vedle mě zastaví a ožene se flákotou syrovýho masa, aby zapudil roj much. Samec se zakousne do družčina ucha, ale ta na něj nevrle zavrčí a cvakne po něm zubama.

„Takhle to chodí vždycky?“ zeptám se taťky. Ve svém věku už jsem byl svědkem toho, jak po sobě rajtují koně, jak se k sobě při bahnivých námluvách mají prasata v říji i jak po sobě uprostřed noci vrískají a syčí kočky, když pracují na koťátkách.

Taťka zavrtí hlavou a pozvedne ke mně libové masíčko. Napůl se na mě usměje a zpoza povytaženého koutku na mě vykoukne čepel ostrých zubů. Nato mu ale úsměv z tváře zmizí.

„Ne,“ odpoví. „Vždycky ne. I tohle se ale občas stává.“

Samice s vrískotem trkne samce do krku a ten odpeláší do povzdálí. Taťkovi věřím. Jak by taky ne. Vidím totiž, jak stojí při mamce. Stejně tak mám ale pořád před očima i Leonie s Michaelem po jejich poslední překřikované, což bylo krátce předtím, než Michaela zabásli: do velkých černých pytlů na odpadky si tehdy sbalil všechn svůj majetek: trika, maskáčové kalhoty a jordanky, a vyšel s tím vším před barák. Než prásknul do bot, mě stihl obejmout, a když se ke mně naklonil, neviděl jsem nic než jeho borovicově zelené oči a obličej posetý rudými fleky: na lících,

na puse i kolem nosu mu vystupovaly žilky a sbíhaly se do šarlatových řečišť. Tehdy mi omotal paže kolem zad a dvakrát mě po nich plácnul, ale spíš jen tak jako, takže mi vůbec nepřišlo, že mě objímá, přestože měl obličej tak nějak divně stažený, jako kdyby měl panty pod kůží převázané lepicí páskou. Jako kdyby měl na krajíčku. V té době už Leonie čekala Kaylu, jméno měla dopředu vybrané, a dokonce si ho lakem na nehty vepsala v autě na sedačku, na které jinak sedávám já. Leonie s každým dnem nakynula zas o něco víc, až její panděro vypadalo, jako by měla pod tričkem zastrčený basketbalový míč. Tehdy vyběhla za Michaelem na verandu, kde jsem stál i já a pořád na zádech cítil ty dva plácance lehounké jako vánek, chňapla ho za límec, přitáhla si ho k sobě a ubalila mu, až to plesklo. Michael se otočil a chytil ji za ruce a oba dva na sebe začali pořvávat, přerývané dýchat a cloumat sebou po celé verandě. Byli tak blízko sebe, až se dotýkali jeden druhého boky, hrudníkem i obličejem, takže vůbec nebyli dva, ale jeden, jeden neohrabaný krab cupitající po rozpáleném písku. Nato se k sobě začali naklánět blíž a blíž, mluvili jeden ke druhému, ovšem nevydávali slova, ale vzdechy.

„Já vím,“ šeptal Michael.

„Víš kulový,“ Leonie na to.

„Proč mě pořád musíš takhle vytáčet?“

„Běž si, kam chceš,“ vydechla Leonie a rozbrečela se, a najednou se oba líbali a přestali až ve chvíli, kdy se na zaprášenou příjezdovku přiřítíl Velký Joseph a zaparkoval svůj auták zadkem do ulice. Místo aby zatroubil nebo zamával, dál dřepěl za volantem a nehnuté čekal na Michaela. Nato se Leonie sebrala, práskla za sebou dveřmi a zmizela v baráku, zatímco Michael jenom prázdně civěl pod sebe. Nestačil se ani obout a palce měl rudé jako rajčata. Ztěžka oddechoval, a když pak sebral pytle, kérky na jeho bílých zádech obživly: drak na rameni

i kosa na paži. Smrták číhající mezi lopatkami. A taky moje jméno, *Joseph*, které si nechal vytetovat na zátylek přímo mezi otisky mých batolecích nožiček.

„Vrátím se,“ řekl, seskočil z verandy a celou dobu jenom kroutil hlavou a s pytlí přes rameno se šoural k autu, ve kterém na něj čekal jeho táta, Velký Joseph, chlap, který nikdy v životě nevyslovil moje jméno nahlas. Když couval z příjezdovky, část mého já měla sto chutí vystrčit na něj prostředníček a poslat ho do háje. Daleko větší část mého já se ale klepala z představy, že by to viděl, vyletěl z auta a ztloukl mě jako žito, takže jsem radši neudělal nic. Tehdy mi ještě nedocházelo, že si Michael občas všímá všeho, a jindy zase ničeho, že mě chvílemi vnímá, ale pak jako bych pro něj byl jenom vzduch. Jako kdyby na mně vůbec nezáleželo. Když seskočil z verandy, už se neohlédl, a neohlédl se ani potom, co naházel své věci na korbu a vklouzl na místo spolujezdce. Měl jsem z něj dojem, že má oči jenom pro ty svoje zarudlé, holé hnáty. Taťka mi vštěpuje, že chlap by měl být natolik chlap, aby se druhému dokázal za všech okolností dívat do očí, a tak jsem tam stál, hleděl na Velkého Josepha, jak řadí zpátečku, na Michaela s pohledem zabořeným do klína, a to tak dlouho, dokud se nevymotali z příjezdovky a nerozjeli se na silnici. Po taťkově vzoru jsem si pak odplívl, seskočil z verandy a rozběhl se ke zvířatům, do jejich tajného útočiště uprostřed lesa.

„Už půjdeme, synku,“ ohlásí taťka a dá se do kroku, a tak vykročím v jeho stopách a snažím se zapudit vzpomínku na to, jak se tehdy před domem Leonie s Michaellem pohádali, nechávám ji rozplynout se jako mlhu o vlhkém, mrazivém dni. Nemůžu ji ale setřást, přestože sám kráčím po krvavých krůpějích, které taťkovi z křehkých kozích orgánů ukapávají do hlíny, po pěšině, ze které číší láska stejně jako z drobečků chleba, které pohádkový Jeníček roztrousil po lese.

■

Odér z jater škvařících se na pánvičce mi těžkne v krku, a to i přesto, že je taťka nejdřív pokapal omastkem ze slaniny. Jakmile je nandá na talíř, roznese se jejich aroma celou místností, zatímco omáčka, kterou k nim připravil, se rozlije kolem masa ve tvaru srdíčka, a já si říkám, jestli to tak udělal schválně. Odnesu jídlo ke dveřím od ložnice, ale mamka pořád spí, takže se vrátím do kuchyně, kde taťka zabalí talířek do papírové utěrky, aby jídlo nevychladlo, a nato se zahledím, jak se pouští do porcování masa, drtí koření, krájí česnek, celer, pepř a cibuli, ze které mi slzí oči, a celou tu směsici hází do hrnce s vroucí vodou.

Kdyby byli taťka s mamkou doma, když se Leonie s Michaelem pohádali, zastavili by je. „Tohle ten kluk vidět nemusí,“ prohlásil by taťka. A „přece nechcete, aby si z vás to děcko bralo příklad,“ přisadila by si třeba mamka. Toho dne tu ale nebyli. Často se to nestává. Byli fuč, protože tehdy zjistili, že mamka má raka, tak s ní taťka musel chodit po doktorech. Bylo to vůbec poprvé, kdy mě nechali s Leonie samotného. Když se Michael s Velkým Josephem vypařili, připadal jsem si nesvůj, že s ní trčím sám u jednoho stolu, dělám si sendvič se smaženou bramborovou plackou a sleduju, jak hledí do blba, překřížuje nohy, kope se do nártů a z pusy vypouští cigaretový kouř, co jí halí tvář jako mlžný závoj, přestože jí mamka s taťkou vždycky kladli na srdce, ať na kouření v baráku zapomene. Být s ní o samotě byl zkrátka nezvyk. Stahovala jednu cigaretu za druhou, špačky odhazovala do prázdné plechovky od koly, a když jsem se zakousl do sendviče, jenom prohodila: „Pěknej humus.“

Po hádce s Michaelem si utřela slzy, ale stopy po vysušených potůčcích se jí ve tváři pořád leskly.

„Taťka to má takhle rád.“

„To se po něm musíš ve všem opičit?“

Zakroutil jsem hlavou, protože jsem měl za to, že ode mě něco podobného čeká. Pravda byla ale taková, že většinu z toho, co a jak taťka dělal, jsem rád měl. Líbilo se mi, jak stojí, když s někým mluví. Jak si pokaždé z čela sčísne vlasy a ulízne si je tak, že vypadá jako indián z učebnice. Jak mi vždycky dovolí hupsnout mu do klína a prohánět se po zahradě v jeho traktůrku. Dokonce i jak jí – rychle, ale spořádaně. Jak mi před spaním vypráví. Když mi bylo devět, byl pro mě taťka hotovej bůh.

„Ale chováš se tak.“

Místo odpovědi jsem křečovitě polkl. Brambory byly tuhé a přesolené, pokryté tenounkou vrstvičkou kečupu a majonézy, takže jsem měl co dělat, aby mi jednotlivá sousta nevázla v krku.

„I to tvý žvejkaní mi trhá uši,“ odfrkla si Leonie. Vyhlaslou cigaretu pustila do plechovky, kterou pošoupla ke mně. „Mazej to vyhodit.“

Nato se zvedla a odešla z kuchyně do obývacího pokoje, kde sebrala jednu Michaelovu kšiltovku, co nechal na pohovce, a narazila si ji hluboko do tváře.

„Za chvíli jsem zpátky.“

Rozběhl jsem se za ní se sendvičem v ruce. Dveře se zabouchly a já do nich vrazil. „To mě tu necháš samotnýho?“ chtěl jsem po ní křiknout, ale v záchvatu paniky, co se mi rozbublala v žaludku, se mi v hrdle zasekl chuchvalec sendviče. Ještě nikdy jsem nebyl doma sám.

„Taťka s mamkou tu hned budou,“ stihla ještě ucedit a praskla za sebou dveřmi od auta. Jezdila v nízkém rudém Chevroletu Malibu, který jí taťka s mamkou pořídili k maturitě. S vystrčenou rukou, kterou mi buďto mávala, anebo se sama chladila, pak vycouvala z příjezdovky a zmizela.

Ooctnout se sám v baráku, kde by člověk slyšel spadnout obyčejný špendlík, mi nedělalo dobře, a tak jsem se na chvíli uvelebil na verandě, když vtom jsem zaslechl,

jak si to kolem našeho domu po silnici kdosi razí a vysokým hlasem, na kterém bylo tak nějak všechno špatně, prozpěvuje dokola pořád stejná slova: „Ó, Stagu, rozmilej, proč nejsi upřímněj?“ Byl to Stag, taťkův nejstarší brácha, který se při chůzi opíral o hůlku. Na sobě měl na pohled ztvrdlé a umaštěné hadry a berlí máchal ve vzduchu jako sekyrkou. Ať jsem ho zahlédl kdykoli, nic z toho, co zrovna breptal, mi nedávalo smysl. Pokaždé mi přišlo, jako by mluvil cizí řečí, i když jsem věděl, že mluví stejným jazykem jako já. Den co den se promenádoval po Bois Sauvage a přitom si prozpěvoval a šermoval holí. Nosil se rovně a hrdě jako taťka a nos měli také stejný. V ničem jiném se mu ale nepodobal, byl jako jeho vyždímaná napodobenina, jako mokrá hadr, co po uschnutí zůstal celý zmuchlaný. Přesně tak Stag vypadal. Jednou jsem se mamky zeptal, co mu je a proč vždycky smrdí jak pásovci, ale ona se jenom zakabonila a odpověděla: „Nemá to v hlavě v pořádku, Jojo.“ A na to: „Taťky se na něj ale nevyptávej.“

Nechtěl jsem, aby mě Stag zahlédl, a tak jsem seskočil z verandy, oběhl dům a namířil si to mezi stromy. Chrochtání prasat, mlaskání koz, pohled na kuřátka, jak se prohrabují v hlíně a sem tam něco sezobnou, to všechno mě svým způsobem uklidňovalo. Najednou jsem si nepřipadal tak titěrně a osaměle. Skrčil jsem se do trávy, pozoroval zvířata před sebou, až jako bych slyšel, jak ke mně promlouvají. Jako kdyby se mi každé snažilo něco sdělit. Kdykoli jsem zabloudil pohledem k obtloustlému pašíkoví posetému černými fleky, zachrochtal, zastříhal ušima a mně přišlo, jako by se dožadoval: „Tadyhle, kluku, tadyhle mě poškrábej.“ Když mi kozy oblizovaly ruku, lehce do mě trkaly, mečely a ohlodávaly mi konečky prstů, jako bych slyšel: „Sůl, štiplavá, dobrá – ještětě.“ A když se taťkův kuň otrásl v bocích a zadusal kopyty, rozuměl jsem mu: „Kdybych chtěl, přeskočil bych tě jako nic a pelášil bych a pelášil a ty, kluku, ani nikdo jinej už by mě tu

nikdy neviděl. Byl bys z toho úplně na větvi.“ Když mi ale došlo, že jim skutečně rozumím, že je doopravdy slyším, skoro to se mnou seklo. Protože Stag to uměl taky – dove-
dl stát uprostřed ulice a celé hodiny klábosit s Casperem, sousedovic černým chundelatým vořechem.

Co se ke mně linulo, se ale nedalo přeslechnout, a až jsem se podíval na jakékoli zvíře, zkrátka jsem mu rozuměl – naprosto zřetelně, jako kdybych hleděl na popsaný papír a všechna slova se mi před očima srocovala do jasných vět. Leonie byla kdoví kde, a tak jsem chvíli jen tak seděl na zahradě, poslouchal prasata a koně a do toho slova Stagovy písně, která pomalu utichala, jako když ustává bičování meluzíny. Bloumal jsem od ohrady k ohradě, pozoroval slunce a snažil se odhadnout, jak dlouho už může být Leonie pryč, jak dlouho už je pryč mamka s taťkou a kdy se konečně vrátí, abych mohl zpátky domů. Potácel jsem se se zvednutou hlavou a nastraženými ušima, abych náhodou nepřeslechl mručení pneumatik, a jak jsem tak bezmyšlenkovitě kladl nohu před nohu, nevšiml jsem si, že došlapuju na rozeklané víčko od plechovky trčící z hlíny. Projelo mi chodidlem jako nůž máslem. Vykřikl jsem, sklátil se k zemi a chytil se za nohu. Tehdy mi došlo, že i zvířata rozumí mně: „Pust mě, velké zube! Nech mě bejt!“

Rána ale dál páčila, krvácela jako čert a já se nezmohl na nic než dál sedět na zemi uprostřed koňské mýtiny, ronit slzy, držet se za kotník a vnímat, jak se mi do krku dere pachutí kečupu a kyselých šťáv. Na to, abych se pokusil víčko sám vytáhnout, jsem byl až moc vyplašený. Vtom ale kdesi v dálce bouchly dveře od auta a po chvíli ticha se ozvalo taťkovo zavolání, na které jsem odpověděl svým, a než mi pořádně došlo, která bije, už byl u mě a viděl, jak sedím na zemi, natahuju přes ucpaný nos a vůbec nevnímám, že mám obličej celý mokrý. Hned ke mně přistoupil, chytil mě za nohu tak, jak to dělává, když kontroluje

koňské podkovy, a ve zlomku vteřiny mi víčko vyškubl. Rozeřval jsem se jako tur a snad vůbec poprvé jsem měl za to, že se taťka nezachoval správně.

Když se pak Leonie pozdě v noci vrátila, nic neřekla. Myslím, že si mé nohy ani nevšimla, což se ale změnilo ve chvíli, kdy na ni taťka spustil jak na lesy: „Hergot, Leonie, nejsi ty padlá na hlavu?!“ Z prášků na bolest jsem byl docela mátožný, po antibiotikách mě všechno svědilo, nohu jsem měl staženou a ofačovanou bílým obinadlem. Viděl jsem taťku bouchnout do zdi, aby jeho kázání dostalo švunk: „Náno jedna!“ Leonie ucukla, ustoupila před ním a neprůbojným hlasem mukla: „Tys v jeho věku loupával ústřice v loděnici a mamka měnila fakanům plínky.“ A pak: „Starej už je dost.“ Nato se otočila ke mně: „Hej, Jojo, všechno je dobrý, ne?“ Tehdy jsem se na ni zahleděl a odpověděl: „Ne, Leonie, není.“ Bylo zvláštní dívat se na ni, jak si o sebe nervózně mne ruce, na to, jak jí v puse vržou křivé zuby, a neslyšet přitom v hlavě „mami“, ale její pravé jméno: „Leonie“. Když jsem ho vyslovil, vybuchla smíchy, jako kdyby ze sebe ten zvuk vyštípla krumpáčem. Taťka vypadal, že má sto chutí jí jednu vlepit, ale pak se mu výraz ve tváři změnil a on si jenom odfrknul, jak to dělává, když mu nevyklíčí obilí, nebo když některá z jeho prasnic přivede na svět polomrtvý vrh: zklamaně. Posadil se ke mně na jednu ze dvou pohovek, které v obýváku máme. Tehdy to bylo poprvé, kdy nechal mamku v ložnici přes noc samotnou. Tu noc jsem spal na dvojce, taťka vedle na trojce, kde už i zůstal poté, co se mamce přitížilo.

Kozí maso vydává vůni, jako by se v hrnci vařilo hovězí. A dokonce tak i vypadá, je tmavé a samá šlachy. Taťka do něj štouchne lžící, jestli už dostatečně změklo, a políčku pak vrátí na místo, trochu nakřivo, aby se do vzduchu vyvalila mračna páry.

„Ty, taťko, že mi ještě povyprávíš, jak to tehdy bylo s tebou a Stagem?“ zeptám se.

„O čem bys chtěl slyšet?“ on na to.

„Přece o Parchmanu,“ odpovím. Taťka zkříží ruce a přičichne si ke koze.

„To už musíš znát jak svý boty.“

Pokrčím rameny. Občas mi přijde, že kolem nosu a pusy vypadám jako Stag. Jako Stag s taťkou. Potřebuju slyšet, v čem jsou jiní. V čem jsme my všichni jiní. „Stejně bych si to rád poslechl,“ namítnu.

Když tak v noci sedáváme v obýváku, venku na dvoře nebo v lese, tohle taťka dělává. Vypráví. O tom, jak za starých časů jídávali se sourozenci orobince, které jim tatínek nosil z mokřadů. Anebo o tom, jak jeho maminka spolu s dalšíma ženskýma vycpávaly matrace tilandsií. Občas se zapomene a ten samý příběh mi zopakuje i třikrát čtyřikrát. Kdykoli ale jeho historky poslouchám, mám pocit, jako by ke mně svým hlasem natahoval ruku, hladil mě po zádech a já se u něj mohl ukrýt přede vším, co mě v duchu straší představou, že nikdy nebudu chlap jako on. Pot ze mě crčí proudem, lepím se k sedátku, protože od kozy na sporáku je v kuchyni takový hic, že se na oknech vysrážela pára, a celý svět se rázem smrskává do jediné místnůstky, ve které stojíme jen my dva.

„Prosím,“ zaškemrám. Taťka naklepe zbylé maso, které teprve přijde na řadu, ujistí se, že je dostatečně měkké a vláčné, a odkašle si. Tehdy se opřu lokty o stůl a nastražím uši:

Stag a já máme stejnýho tatíka. Zbylí sourozenci mají ale táty různý, protože ten náš umřel moc mladej. Myslím, že mu bylo sotva přes čtyřicet. Přesně to ale nevím, protože to nevěděl ani on sám. Jeho rodiče totiž při sčítáních dělávali mrtvý brouky, vymýšleli si odpovědi a počty ratolestí a žádný přírůstky úradům ze zásady nehlásili. Pa-palášové tu podle nich byli jenom od toho, aby čmuchali

po čemkoli, co by jim nad lidma dávalo moc a pomáhalo jim je ovládat jako dobytek. Žádným oficialitám se nepodřizovali a drželi se starých způsobů. Než tatík umřel, stačil nás pár věcí naučit: jak lovit a stopovat, jak pracovat se zvířectvem, a taky věci o životní rovnováze a bytí jako takovým. A já poslouchal. Vždycky jsem poslouchal. Stag si ale nedal říct. Už když byl malej, mu bylo milejší dovádět po venku s psiskama a lelkovat u vody než sedět na bobku a dávat pozor. Jako starší pak většinu času trávil po zábavách. Tatík o něm říkával, že je až moc k světu, že se narodil hezkej jako panenka, a že proto je každou chvíli v nějakým maléru. Lidi maj holt hezký věci rádi, a jemu tak vždycky všechno spadlo do klína. Kdykoli tohle tatík říkával, ho máti napomínala: ale kuš, a pokaždý dodávala, že Stag prostě jenom cítí víc než druzí. A že proto nedovede posedět. Neříkal jsem na to nic, ale myslím, že pravdu neměl ani jeden. Myslím, že Stag se uvnitř zkrátka cítil mrtvej. To proto nedovedl jen tak sedět a poslouchat, to proto musel pokaždý, když jsme šli plavat k řece, vylézt na tu nejvyšší skálu a vrhnout se do vody rovnou po hlavě. To proto od svých osmnácti devatenácti obrážel víkend co víkend tancovačky a pil jak duha, to proto v každý botě a v každým rukávu nosil zastrčenou dýku, kterou se rád oháněl, a taky se pak domů co chvíli vracel celej pořezonej: potřeboval se prostě cítit víc naživu. A ono by mu to procházelo i dál, nebýt toho námořníka, co si to k nám do lokálu jedný noci přivalil se svýma vybilénýma kumpánama ze Ship Islandu, kde zrovna sloužili. Řekl bych, že si chtěl jen tak zašpásovat s našema barevnýma holkama, ale ke vši smůle narazil na Staga. Chvilku do sebe jen tak ryli, ale vtom tenhle chlapík vzal Staga škopkem do hlavy, Stag jeho zase bodnul nožem, ale bohužel ne dost na to, aby ho zabil. Akorát ho to pořádně zabořilo a přibrzdilo, a Stag tak mohl vzít kramle. Než se ale stačil zdekovat, vychmátli si ho chlapíkovi kamarádičky a milýmu Stagovi

dali co proto. Když se tehdy dovrávoral do baráku, čekal jsem tam na něj jenom já, máti byla akorát u churavý sestry a tatík se lopotil na poli. V závěsu za Stagem se ale přihnala celá ta bílá smečka, oba nás svázali a odvěkli s sebou. Teď aspoň, panáčci, poznáte, jaký to je, pěkně si máknout, hučeli do nás. Jak se chovat podle božích a lidských zákonů. A nato: Parchman už na vás čeká.

V tý době mi bylo patnáct. Ani zdaleka jsem tam ale nebyl nejmladší, pokračuje tatka. Benjamínkem byl totiž Richie.

Najednou se probudí Kayla, zčistajasna se přetočí, zvedne se a celá se rozzáří. Vlasy má všude kolem. Trčí jí z hlavičky jako pletence lepkavých výhonků z korun borovic. Oči má zelené po Michaelovi a vlasy něco mezi Michaelem a Leonie, jenom s tím rozdílem, že tu a tam chytají odstín špinavé slámy.

„Jojo?“ ozve se. Tohle Kayla řekne pokaždé, když se probere, i kdyby s ní v posteli měla zrovna ležet Leonie. To proto nemůžu spávat s tatkou v obýváku. Když byla ještě miminko, naučila se totiž, že k ní v noci chodívám s flaštičkou mléka. A tak teď spávám na podlaze u Leoniiiny postele, ale tím, jak je Leonie co chvíli v čudu, si stejně většinou Kayla ustýlá na tvrdém kavalci hned vedle mě. Má u pusy něco slizkého. Naslíním si cíp trička a otřu jí tvářičku, ale ona mi ruku odtáhne a hupsne mi do klína: budou jí teprve tři, takže když se ke mně přivine, nožičky jí ještě ani neplandají ve vzduchu. Voní jako sluncem vypražené seno, teplé mléko a dětský zásyp.

„Chceš nabumbat?“ zeptám se.

„Jo,“ zašeptá.

Když dopije ze své lahvičky, pustí ji na zem.

„La-la-la,“ poprosí.

„Co ti mám zazpívat?“ vyzvídám, i když mi nikdy nezapoví. Tak jako já mám slabinu pro tatkovy historky, nemůže se Kayla nikdy nabažit toho, když jí něco broukám.

„Jede jede autobus?“ střelím naslepo. Tu odrhovačku si pamatuju ještě ze školky. Čas od času nás navštěvovaly místní jeptišky. Přes ramena nosily kytary jako lovecké flinty a přehrávaly nám jeden cajdák za druhým. A tak spustím, tiše, abych neprobudil mamku, hlas mi přitom drhne a přeskakuje, ale Kayla i tak začne máchat ručičkami a pochodovat po pokoji. Když taťka po chvíli nechá hrnec hrncem a přijde za námi do obývacího, sotva popadám dech a svaly na rukách mám v jednom ohni. Na řadě je právě „Sviť, hvězdičko, sviť“, další z obehnaných hitů pro prcky, zpívám a vyhazuju Kaylu skoro až ke stropu a zase ji chytám. Kdyby byla piskloun, nic takového bych dělat nemohl, protože by mamku vzbudila raz dva. Vzduchem se nese čím dál silnější vůně česneku, cibule, pepře a celeru restovaných na másle, Kayla do toho stoupá a padá, ručky a nožky od těla jako rozplácnutá žába, oči jí svítí a usmívá se tak doširoka, že by se zdálo, že křičí naprázdno.

„Ještě,“ zhluboka oddychuje. „Ještě,“ chrochtá, když ji chytím a zase vyhazuju.

Taťka zavrtí hlavou, ale my s Kaylou dovádíme pořád dál, protože z toho, jak si taťka otírá ruce do utěrky a opírá se o zárubeň, kterou sám ohobloval a stloukl do klenutého průchodu, poznám, že mu naše skopičiny nejsou proti srsti. Na mamčino přání vystavěl stropy schválně vysoko, dobrých tři a půl metru nad zemí, protože mamka měla za to, že čím víc prostoru mezi podlahou a stropem bude, tím líp se v baráku udrží chládek. Taťka ví, že Kayle neublízím.

„Taťko,“ heknu ve chvíli, kdy mi Kayla místo do nastavených paží žuchne na solar. „Dopovíš mi to, než se dáš do uzení?“

„Je tu malá,“ připomene mi.

Chytím Kaylu a zatočím se s ní. Když ji pak ale položím na zem a zpod pohovky vydoluju hrací sadu Fisher-Price,

kteřá kdysi patřila mně, zklamaně vyšpulí rty. Sfouknu z krabice vrstvu prachu a pošoupnu ji k ní. Uvnitř jsou figurky krávy a dvou kuřátek, a i když jsou rudá vrata od stodoly naprasklá, sesune se Kayla k podlaze, položí se na břicho a rozhopsá svůj umělohmotný zvěřinec.

„Vidiš, Jojo?“ výskne Kayla a poskočí s figurkou kozy. „Mee, mee,“ zamečí.

„Už můžeš,“ povím tatkově. „Vůbec nás nevnímá.“

Tatka se uvelebí za Kaylu a štouchne do hracích dvířek.

„Lepí to,“ utrousí. Pak se ale zahledí na zkrabatělej strop a s povzdechem načne novou větu, po které následují další a další. Pokračuje tam, kde skončil.

Každej ho znal jako Richieho. Jeho pravý jméno ale bylo Richard a nemohlo mu být víc jak dvanáct. Přišli mu tři roky za to, že ukradl jídlo: solený maso. Mraky lidí zkejslo v Parchmanu po tom, co si za pět prstů koupili žvanec navíc, protože tehdy měl každej hluboko do kapsy, zato břicho neustále prázdný, a i když bílí museli nám černým za práci platit, šmelili o sto šest, jenom aby se tomu vyhnuli. Richie byl nejmladší klučina, na kterýho jsem v Parchmanu narazil. Místní osádka sestávala z tisícovek chlapů rozdělených do pracovních farem, co jich na těch široširých lánech bylo. Na padesát tisíc akrů půdy. Parchman byl místem, který člověka na první pohled zblbne. Měl pak za to, že vlastně o žádný vězení nejde, a že když tu nejsou ani zdi, nebude to třeba zas až taková hrůza. Za mých let bylo v Parchmanu všehovšudy patnáct táborů a každej z nich byl obehnanej plotem a ostnatým drátem navrch. Žádný kamenný zdi, žádný cihly. Nám muklům se říkalo puškaři, protože na nás dohlížela skupinka střelců. I to byli vězni jako my, akorát jim šéf přidělil flinty a rozkaz držet nás ostatní hezky v lati. Tyhle střelci, to byli lidi, co nečekaj, až je druhej vyzve ke slovu. Byli to chlapi, co jsou rádi středem pozornosti, a aby si dodali sílu, chvástaj se tím, kolik nebožáků zbili, pobodali, nebo dokonce zamordovali, než